

1994

HET HOLLANDSCH KABINET

THEATERVERVOORSTELLING

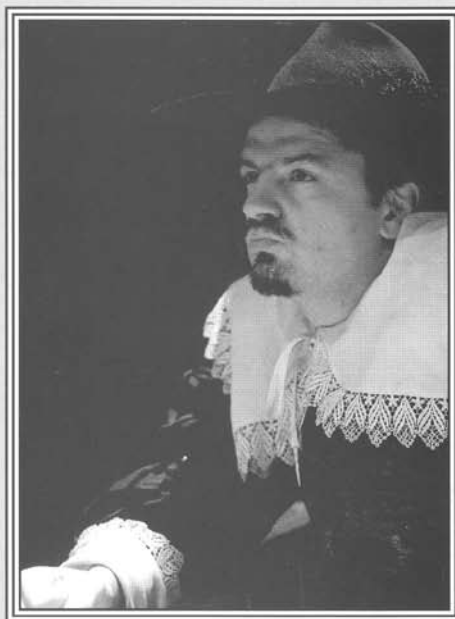
HET HOLLANDSCH KABINET

De succesvoorstelling
'Het Hollandsch Kabinet'
blijft op repertoire.
Nogmaals 'de expositie
van de Ziel van Neder-
land' en die reis langs
onze vaderlandse helden.

'Biologierend' (Volkskrant)
'Onbeschaamd patriotisme'
(Groene)
'Gietelink is zeer overtui-
gend als patriot' (NvdD)
'Laat het Nederlands toneel
trots zijn op zo'n gedreven
eenling' (De Gelderlander)

BEZETTING

Tekst/Toneelbeeld/Spel:
Ab Gietelink
Regie: Don Duyns

FESTIVAL/LUNCHPAUZE/
SCHOOLVOORSTELLINGEN
Het 'Hollandsch Kabinet' en
'Batavia!' zullen in verkorte
versie worden aangeboden
aan groepen en gezelschap-
pen.

THEATRALE LEZINGEN
Duur: 30 a 60 Min.

BOEKINGEN EN INFORMATIE

☎ 020 · 6266330
(Sarien Zijlstra)
☎ 020 · 6941082
(Ab Gietelink)

PORTRET TEN VAN THEATERMAKERS

TELEVISIESERIE

De eerste drie 'Portretten' werden het
afgelopen seizoen meerdere malen uit-
gezonden voor de televisiezender
'Kunstkanaal'.

1. Barbara Duyfjes
2. Henri van Zanten
3. Ko van den Bosch

Binnenkort zijn te verwachten:

4. Theu Boermans
5. Gerardjan Reynders
6. Ab Gietelink, (Interview: Annette Embrechts)

Alle programma's zullen op SALTO
Amsterdam worden herhaald.

BEZETTING

Redactie/Interview: Ab Gietelink
Opname/Montage: Nina Meilof,
Hannus Taken

VOORPRESENTATIE THEATERFESTIVAL

Zo 1 sept. Salon De Balie
12.00 en 16.00 uur Theu Boermans
13.00 en 17.00 uur Gerardjan Reynders

De naakte Homo Neerlandicus

Toneelbeeld Het Hollandsch Kabinet 1994

1994 HET HOLLANDSCH KABINET**EXPOSITIE VAN DE ZIEL VAN NEDERLAND**Solovoorstelling van
AB GIETELINK

De Kabinetsbeheerder van “Het Hollandsch Kabinet” is de 425-jarige Homo Neerlandicus. Gestoken in het kostuum van een 17e eeuwse regent presenteert hij zijn verzameling “Sporen van de Ziel van Nederland”.

Aan de hand van het Bijbelse verhaal van de Zondvloed neemt hij zijn gasten mee op een zeer persoonlijke “scheepsreis” door de Nederlandse geschiedenis en voorziet deze van absurd en kritisch commentaar.

Hoe kwam God er toe om Nederland te scheppen? Over de oudste tekst in het Nederlands, de megalomanie van de Kaartenmaker Blaeu, de blik van Koning Willem 1 in 1813 en de Waterloodramp uit 1953. Voor de samenstelling van zijn expositie bezocht hij het laagste punt van Nederland en de plaats waar de dijk tijdens de Waterloodramp van 1953 het eerste brak. Don Duyns zal hem als spelregisseur helpen om het documentaire materiaal op de vloer theatraal te verwerken.

BEZETTING

Tekst	
Expositie	
Toneelbeeld	
Geluid/video/lichtontwerp	
Presentatie	Ab Gietelink
Regie	Don Duyns
Videobeelden/ registratie	Nina Meilof
Kledingontwerp/uitvoering	Monique Koster
Fotografie/Diafotografie	Hans Boerrigter
Techniek	Sergio Gridelli
Productie	Maarten Leuftink
Producent	Amfitheater

Met speciale dank aan Toneelgroep Amsterdam

HET HOLLANDSCH KABINET

De succesvoorstelling ‘Het Hollandsch Kabinet’ blijft op repertoire. Nogmaals ‘de expositie van de Ziel van Nederland’ en die reis langs onze vaderlandse helden.

‘Biologierend’ (Volkskrant)

‘Onbeschaamd patriotisme’ (Groene)

‘Gietelink is zeer overtuigend als patriot’ (NvdD)

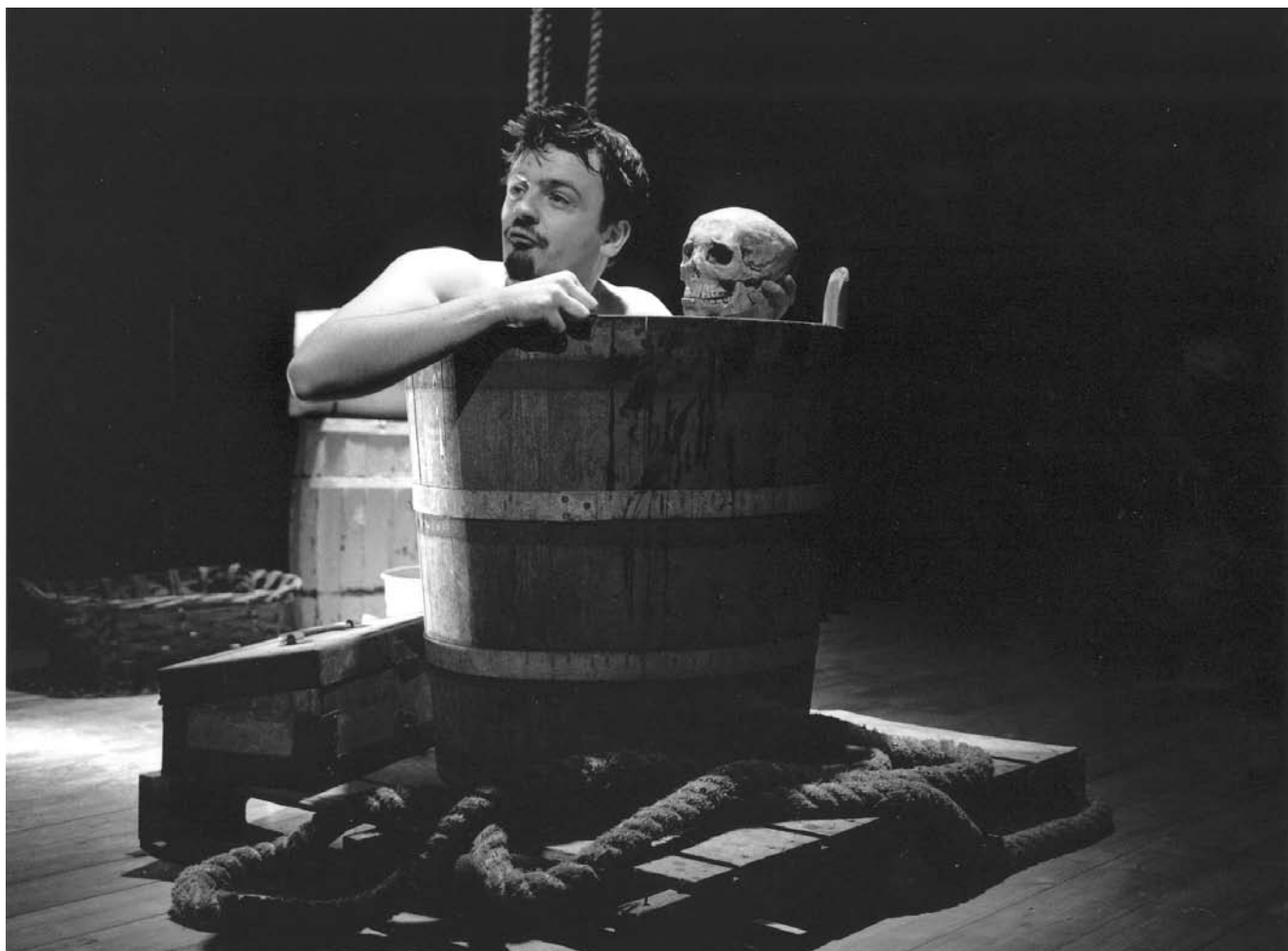
‘Laat het Nederlands toneel trots zijn op zo’n gedreven eenling’ (De Gelderlander)

Bezetting

Tekst/Toneelbeeld/Spel	Ab Gietelink
Regie	Don Duyns

Festival/lunchpauze/schoolvoorstellingen

Het ‘Hollandsch Kabinet’ en ‘Batavia!’ zullen in verkorte versies worden aangeboden aan groepen en gezelschappen.

Autobiografie van de Homo Neerlandicus

1994 HET HOLLANDSCH KABINET

EXPOSITIE VAN DE ZIEL VAN NEDERLAND
EEN AUTOBIOGRAFIE VAN DE HOMO NEERLANDICUS

PROLOOG.

MUSEUMBEZICHTIGING

AKTE 1

HET LAGE LAND:

GESCHIEDENIS VAN EEN FOETUS

(10.000 v.Chr-1579 n.Chr).

1. Zondvloed/ Waternoodramp
2. Bijbellezing zondvloedtekst 1
3. Autobiografie van de Homo Neerlandicus
4. In den beginne
5. De Bataafse conceptie
6. 10.000 v.Chr Oosterwolde,
De Anatomische Les
7. 1040 na Chr. Nederlands' oudste tekst

AKTE 2

DE REPUBLIEK DER 7 VERENIGDE
PROVINCIEËN (1579-1795)

1. Kaarten Nederland
2. 1579 De geboorte van Nederland
3. Portretten Galerij

4. 1584 delft.
5. Staatsliedengalerij
6. 1625 Scheepspraet
- 7a. De kaartengalerij
- 7b. Koopvaarderperformance
8. 1648 de Globe van Blaeu
9. 1648 Amsterdam/ videofragment
10. 1672 Rampjaar
11. Waternoodramp
12. Bijbellezing Zondvloedtekst 2
13. De Schranspartij
14. 1788 pruikentijd/ barok-dans

AKTE 3

HET KONINKRIJK DER NEDERLAND-
EN (1813-1953)

1. 1813 Scheveningen:
De taal van het Duinzand
2. 1850 Industrialisatie
3. 1851 Gedicht Paaltjens
4. 1898 Heil, der lieve Koningin
5. 1914 Rotterdam- New York
6. 1936 In Nederland
7. 1940-45 De witte vlek
8. 1949 De vergeten oorlog

AKTE 4

HET NIEUWE NEDERLAND (1953-1994)

1. Zondvloed/ Waternoodramp 3
2. Bijbellezing Zondvloedtekst 3
3. 1953 Waternoodramp/ Deltawerken
4. Deltawerken/basaltblok/ videofragment
5. 1968 Rotterdam / Alexanderpolder:
Het diepste punt van Nederland
6. 1994 Amersfoort.
7. CBS statistiek
8. Hulde aan Holland
9. 1994, Het einde van de Nederlandse
Volksziel

Epiloog: Het Wilhelmus

Kabinetsbeheerder Ab Gietelink

PROLOOG

MUSEUMRONDLEIDING.

(Het publiek treed binnen in het "Kabinet van de Hollandsche Ziel" en krijgt een slok jenever aangeboden alvorens door de Kabinetsbeheerder/regent rondgeleid te worden in zijn "Rariteitenkabinet". Het "Rariteiten Kabinet" bestaat uit een aantal vitrines, met eigenaardige Hollandse voorwerpen, alsmede enkele oud-Hollandse meubels. In het midden staat het overblijfsel van een schip-geraamte. In referentie naar de Ark van Noach staat er een vergane houten scheepsromp opgesteld).

AKTE 1

HET LAGE LAND: VERTELLING VAN EEN EMBRYONALE FOETUS

(10.000 v.Chr-1579 n.Chr.)

scène 1

ZONDVLOED/WATERNOODSRAMP

(In het donker klinkt het geluid van de Zee. Het geluid gaat over in een storm met lichtflitsen, terwijl er een authentiek filmverslag van de Waterloodramp 1953 op beeldscherm zichtbaar is. In een lichtflits wordt de Regent zichtbaar, die in gedachten verzonken achter een grote houten tafel zit).

Geluid: De Zee

Muziek: Fragment van Wagners' Der Vliegende Hollander).

scène 2

BIJBELLEZING ZONDVLOEDTEKST1

(De 17e eeuwse regent komt en leest gezeten in een kerkstoel, vanachter een grote houten tafel de Bijbel, het fragment over de aankondiging van de Zondvloed. Genesis 6:5 - 6:18)

6:5. Toen de Here zag, dat de boosheid des mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde boos was, berouwde het de Here, dat hij de mens op de aarde gemaakt had en het smarte hem in zijn hart.

6:7. En de Here zeide: ik zal de mensen die ik geschapen heb van de aardbodem uitroeien, de mensen zowel als het vee en het kruipend gedierte en het gevogelte des hemels, want het berouwt mij dat ik hen gemaakt heb.

6:8. Maar Noach vond genade in de ogen des Heren.

6:12. En god zag de aarde aan, en zie, zij was verdorven, want al wat leeft had zijn weg op de aarde verdorven.

6:13. Toen zeide god tot Noach: Het einde van al wat leeft is door mij besloten, want door hun schuld is de aarde vol geweldenarij. en zie ik ga hen met de aarde verdelgen.

6:14. Maak U een Ark van Goferhout. Met vakken zult gij de ark maken en haar van binnen en van buiten met pek bestrijken.

6:15 En zo zult gij haar maken: Driehonderd el zal de lengte der ark zijn, vijftig el haar breedte en dertig el haar hoogte.

6:17. Want zie, Ik ga een watervloed over de aarde brengen om al wat leeft, waarin een levensgeest is, van onder de hemel te verdelgen; alles wat op aarde is, zal omkomen.

6:18. Maar met u zal ik een Verbond oprichten.

scène 3

AUTOBIOGRAFIE VAN DE HOMO NEERLANDICUS

(Salonlicht op het publiek. Een museum-voorlichter tegen zijn gasten).

Landgenoten, Het Kabinet van de Hollandsche Ziel Opgericht op 23 Januari 1579 De dag dat ik geboren werd In een onaanzienlijke straat in de Domstad Terwijl om de hoek per ongeluk de Nederlandse Natie tot stand kwam.

Als conservator van de Hollandse Ziel heb ik in de loop der eeuwen een verzameling aangelegd die vandaag publiek is uitgesteld. De verzameling geëxposeerde stukken dragen allen sporen van het innerlijk leven De sporen van een trots en gevaarlijk Hollands bestaan.

Alle voorwerpen zijn gegarandeerd bezield Door de machtige adem van de Here gods'

Het Kabinet heeft in de loop der eeuwen Voorspoed en tegenspoed gekend Ver-

Kabinetsbeheerder (Ab Gietelink)

schillende Europese mogendheden hebben getracht de verzameling te confisceren.
 De Spaanse inquisitie in 1568
 De Britse admiraliteit in 1784
 De Franse Zonnekoning in 1672
 Een Europese Keizer in 1804
 Tenslotte de Duitse weermacht in Mei 1943
 In alle gevallen heb ik de verzameling weten te bewaren voor het nageslacht. Het grootste gevaar komt momenteel van binnenuit.
 De hier geconserveerde Hollandse ziel dreigt onder het stof te verstikken. Het Nederlandse politieke en intellectuele establishment dreigt haar levensader af te snijden. Onder druk van duistere machten in Europa zullen Zij binnenkort het einde van de Nederlandse Natie aankondigen.

Landgenoten,
 U zult getuige zijn van een loflied op de Hollandse Geschiedenis
 Een seance ter revitalisering van de Nederlandse Ziel
 Een samenscholing met een bedenkelijk nationalistisch karakter
 Een politiek foute bijeenkomst
 Mocht u problemen hebben met een dergelijk sektarisch gebeuren dan kunt u nu nog de ruimte verlaten
 Ik zal oproepen tot een hernieuwd bewustzijn
 Een herinneren van de rijke tradities van de Groot Nederlandsche gedachte.

scène 4

IN DEN BEGINNE

(Het licht dimt in het schijnsel. Zacht klinkt het geluid van de Wind en de Zee).

KABINETSBEHEERDER

Op een donkere achternamiddag
 Aan het begin der tijden
 Het motregende die dag
 God dronken van het Zeewater
 Zweefde over de wateren
 Onze zwaar benevelde schepper,
 Steekt zijn vinger in de vette klei
 Terwijl de wind over de wateren giert
 Hij tekent het lage land: Nederland

De stank van zijn adem drijft
 Over deze somberste der scheppingen
 Het gezicht van de natie
 Kijkt hem angstig aan,
 In die ultieme twijfel tussen land en water,
 Trilt Neerlands' gelaat van kou en vochtigheid
 God kijkt haar in het gezicht
 En denkt: Wat een mislukking
 Hij zweeft verder over de wateren
 Weg van de barre kleigrond
 Zijn falen brengt duisternis
 Over de rand van het continentaal plat

Over de Noordzee,

Verlaat hij het treurige land
 Hij kijkt nog even om
 En roept tegen de mens
 Aan u schenk ik dit godvergeten land
 Aan u die ik naar mijn evenbeeld geschapen heb. Met u sluit ik een verbond
 Dit is mijn geschenk: Betreed uw paradijs
 Betreed uw paradijs en werk in het zweet des aanschijns Wee hem die mijn wet overtreed
 Mijn wraak zal verschrikkelijk zijn
 En God verlaat de modderpoel,
 Die hij Nederland doopte,
 Duisternis achterlatend

scène 5

DE BATAAFSE CONCEPTIE

Toen kwam de mens
 Hij moest de troep
 Die god achtergelaten had opruimen.
 Nog wel in zijn naam

De dijken verzaard
 De polders ingeklaard
 Het waterpeil geregeld
 De stoepen geboend
 De meren drooggelegd
 De ziel leeggepompt
 De arme Hollandse ziel,
 Voor de rest van zijn leven snakkend naar adem. In angst voor de wrake Gods
 Gebogen onder schuldbesef In angst dat dit lage land door Gods wateren overspoelt zal worden.

Op een dag,
 In dat ellendig paradijs
 Van regen, wind en moeras,
 Ben ik verwekt

Ik, de Homo Neerlandicus
 Mijn voorvaderen dreven met vloten de Rijn af om zich vol te proppen met verboden fruit. Men danste in de boomgaarden van Batavia En daar onder een appelboom Heeft de Here Gods' In de gestalte van een harige hunebedbouwers Een Bataafse schone genomen. Zijn harde lid in haar lichaam gedrongen Zijn zaad in haar schoot achterlatend Toen snakkend naar adem wegzwevend over de wateren. De conceptie in een luttel moment van onbezonnenheid
 De zwangerschap was duizenden jaren moeizaam ploegen
 De baring tenslotte, in een orgie van opstandig geweld tegen den Spaanschen Koning

scène 6

10.000 V.CHR OOSTERWOLDE

DE ANATOMISCHE LES

(Er vind een anatomie plaats van een veenlijk, Aan de hand van de maten worden conclusies getrokken over de karakterstructuur van de

“Nederlanders”. Op een diascherm verschijnt er een dia van het veenlijk en de schedel van de oudste Nederlander, alsmede een afbeelding van een Rembrandtesk' schilderij. De Kabinetsbeheerder geeft met een schoolmeestersstok uitleg).

KABINETSBEHEERDER

De oudste Nederlander, gevonden bij Oosterwolde, 8000 voor Christus
 Hoe groot is de schedel en welke conclusies daaruit te trekken? Waar huist de ziel in dit lichaam en hoe ziet hij eruit?

scène 7

NEDERLANDS' OUDSTE TEKST

Er wordt een dieptepsychologische analyse gemaakt van de oudste Nederlandse tekst in relatie met de Nederlandse ziel.

AKTE 2

DE GEBOORTE VAN DE NEDERLANDSE STAAT (1579- 1672)

scène 1

1579 UTRECHT

De documenten van de Unie van Utrecht (1579). Wij kiezen enkele fragmenten en gebruiken die in de theatrale zielspresentatie.

KABINETSBEHEERDER

De Hollandse Ziel
 Een parel geroofd van de Spaanse Kroon
 De Unie van Utrecht werd getekend
 En op dat moment werd ik onder de tafel in het Raadshuis in de Domstad geboren.

scène 2

1581 PLACCAET VAN VERLATINGHE

(De Kabinetsbeheerder pakt uit de vitrine een verzegeld stuk perkament en kondigt de geboorte van de Nederlandse staat aan).

Hierbij de oprichtingsakte van de Nederlandse staat. Een pronkstuk van de collectie. De Akte van Verlatinghe, het origineel is eigendom van het Kabinet.
 (Leest de tekst voor)

scène 3

1584 DELFT.

In de Nieuwe Kerk van Delft bevindt zich niet enkel de grafkelder van de “Vader des Vaderlands”, maar tevens de Ziel van het Hollandse protestantisme.

scène 4

PORTRETTENGALERIJ

(Er hangt een lege vergulde lijst voor het achterdoek. Hierbinnen wordt een serie diportretten geprojecteerd bestaande uit de personages, die in het stuk worden behandeld. een soort familiegalerij van de Vaderlandse cultuur).

scène 5

DE KAARTENGALERIJ

Er volgt een diareeks met Blaeu-kaarten van plaatsen in de wereld, waar de Nederlandse Republiek haar sporen heeft achtergelaten. Orkestrale Nederlandse muziek.

scène 6

1646 DE GLOBE VAN BLAEU

(Er staat een Globe op het toneel. Op deze wijze wordt de Hollandse blik op de wereld verduidelijkt. Er vind een vertelling plaats over de uitbreiding van het Nederlandse kolonialisme over de wereld. De regent laat de grote authentieke Globe draaien).

Deze unieke Globe is een model van de Amsterdamse kaartenmaker Joan Blaeu. Hij was de meesterkaartenmaker van de machtige VOC en zijn kaarten waren toonaangevend op de wereldmarkt. Zijn atlassen waren de meest gezaghebbende neerslag van het steeds gedetailleerder gezicht van de wereld. Zij werden als kunstwerken door heel Europa verkocht.

Ik herinner me het kaartenatelier in 1646 aan de Bloemgracht Aan de tafel gezeten tekenden we een nieuwe wereldkaart. Er waren nieuwe gegevens van de VOC en WIC over nieuwe vestigingen in de Oost en de West, die we nauwkeurig inkleurden.

Ik werkte in die dagen als tekenaar in dienst van Blaeu en maakte de koloniale macht van de Republiek der 7 Verenigde Provinciën zichtbaar.

Zoals god de wereld schiep, zo kon ik hem herscheppen en veranderen. Ik tekende de wereld waar de Republiek haar armen uitsloeg Terwijl haar vingerafdrukken in de aardbol achterbleven. Ik tekende de vingerafdruk tot in de baai van Nieuw Amsterdam Tot in de Koffieplantages van Suriname

Tot in de schaduw van de Tafelberg,

In de Taveernes van Kaapstad.

Tot voor het schitterende Java,

Met de luxueuze salons van Batavia

Tot bij de handelsfactorij op het Japanse Deshima

Met de pen in de hand heb ik me gebogen over het vergeelde papier, waarop de wereld onder mijn handen haar nieuwste vorm kreeg. Ik kon me moeiteloos de talloze werelden verbeelden, die pas na maandenlange zeereizen tot leven kwamen.

scène 7

1648 AMSTERDAM/ VIDEOFRAGMENT

Vanuit het middelpunt in de grote hal van het Paleis op de Dam. Het exacte brandpunt van het Koninkrijk. Staande op de wereldbollen bepalen we de precieze afstand tot de punt van Manhattan, (Vestigingspunt van Nieuw Amsterdam en momenteel mondiaal centrum) en Batavia (Brandpunt van het Nederlands kolonialisme).

Het geheel wordt op video opgenomen en met commentaar vertoond op het podium.

AKTE 3

REGENTEN EN STADHOUDERS

(1672-1814)

scène 1

WATERNOODRAMP

Een lichtspel in combinatie met een videofragment van de Waternoodramp.

Geluid: Regen en storm

Video: Waternoodramp 1953

scène 2

BIJBELLEZING ZONDVLOEDTEKST 2

(De 17e eeuwse regent komt leest gezeten in een kerkstoel, vanachter een grote houten tafel de Bijbel, het fragment over de Zondvloed. Genesis 7:10-7:24)

7:10. Na zeven dagen kwamen de wateren van de vloed over de aarde.

7:11. In Noachs' zeshonderdste levensjaar, in de tweede maand, op de zeventiende dag

Kabinetsbeheerder met Globe.

der maand, op die dag braken alle kolken der grote waterdiepte open en werden de sluizen des hemels geopend.

7:12. En de slagregen was veertig dagen en veertig nachten over de aarde.

7:13. Op diezelfde dag gingen Noach en Sem, Cham en Jafeth, Noachs' zonen en de vrouw van Noach en de drie vrouwen zijner zonen met hem in de Ark, zij en al het wild gedierte naar zijn aard en al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, naar zijn aard en al het kruipend gedirte naar zijn aard en al het gevogelte naar zijn aard, alle vogels van allerlei gevederte.

7:17. En de vloed was veertig dagen over de aarde en de wateren wiesen en hieven de ark op, zodat zij oprees over de aarde.

7:18. Toen de wateren sterk toenamen en sterk wiesen boven de aarde, dreef de Ark op de wateren.

7:19. En de wateren namen geweldig sterk toe over de aarde, en alle hoge bergen onder de ganse hemel werden overdekt.

7:24. En de wateren hadden de overhand op

de aarde honderd vijftig dagen lang.
scène 3

KAARTEN NEDERLAND

(Vijftien verschillende historische en moderne kaarten van Nederland uit de kaartenkamer van de Universiteitsbibliotheek zijn op dia gezet. Er volgt een wetenschappelijke analyse van geografisch Nederland, die leidt tot een dwarsdoorsnede).

scène 4

1788 BAROK-DANS

(De 18e eeuwse regent noemt het jaartal "1788" en danst op barok-muziek door zijn salon met een vrouwelijke etalagepop in een 18e eeuwse witte jurk. De dans begint en eindigt statig, maar krijgt in het middenstuk een obsceen karakter).

Kabinetbeheerder in Oude Kerk, Amsterdam

AKTE 4

HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN 1814-1953

scène 1

1813 SCHEVENINGEN:

DE TAAL VAN HET DUINZAND

(De duinenrij waar Willem I in 1813 aan land kwam, was het begin van de vorming van het Koninkrijk der Nederlanden. In een videofilmfragment ga ik op zoek naar de plaats waar de koning destijds het Zand van zijn schoenen heeft geklopt. Het Zand is uitgesteld).

KABINETSBEHEERDER

Scheveningen, 30 November 1813, 12.00 Des middags. De motregen houdt voor een moment haar adem in. Het zonlicht valt door de schoongeveegde hemel op het natte zand. Een opgewonden volksmassa heeft zich verzamelt aan het Scheveningse strand.

Er landen schepen uit Engeland.

Aan de boeg van de "Warrior" staat een man in een donker pak Hij staat kaarsrecht en kijkt over het strand. Onze blikken ontmoeten elkaar in een ogenblik

Ik stond tussen het volk van Scheveningen Hij heeft mij vanaf het schip strak aangekeken. Hij heeft begrepen dat ik het was. Ik heb bewegingsloos teruggekeken.

Hij werd toegejuicht. Leve Oranje, Leve de Stadhouders

Ik heb niet meegejuicht

Een vrij burger juicht niet voor een stadhouder Zeker niet als die stadhouder zich verbeeld Koning te kunnen worden.

Stil heb ik tussen het publiek gestaan en toegekeken. De prins is overgestapt van het schip op de boerenwagen, die men in zee gereden had.

Waar was deze plaats precies?

Waar zette de zoon van de gevluchte Stadhouders Willem V voet aan wal?

Waar ligt de eerste schrede van het in 1814 gestichte Koninkrijk der Nederlanden?

(Dia van het schilderij uit het Rijksmuseum en de litho uit het boek).

Ik heb hier een dia van die gebeurtenis.

Die plaats heb ik herbezoekt en het zand is verzamelt. Die voetstap staat er nog en hier is het zand dat hij van zijn schoen stofte.

Maar blijkt bij nader onderzoek het geval. Er klopt iets niet. Wanneer de koning vanuit het schip op de wagen stapte, waarom zou hij dan voet aan wal hebben gezet. Koning Willem I heeft waarschijnlijk nooit een voet in het zand gezet.

De voetafdruk is vals. Het zand is ene fictie. toch herinner ik mij de voetstap en ben in het bezit van het zand. Is het schilderij misschien een verbeelding van de schilder.

Maar wat heeft hij gehoord?

Hij hoorde het “Leve de Prins, Leve Oranje” van het juichende volk. Het Wilhelmus met een boerenkapel Natuurlijk het geluid van de Zee.

(Er klinken tonen van het Wilhelmus en de Zee)

scène 2

1898 WILHELMINA

1898 De kroning van de Moeder-Koningin De Hollandse Victoria Mijn grootvader was daarbij op ... in Breda.

Hij zong het “Heil der lieve Koningin (Zingt)

Heil, *(koffiezetten)*, Heil *(koffiezetten)*, Heil der Lieve Koningin.

scene 3.

1914 AMSTERDAM-NEW YORK

Met deze hutkoffer ben ik op 25 October 1914 naar New York gereisd. Jarenlang droomde ik al van het leven in de Nieuwe Wereld. Het avondland ontvluchten om een nieuw leven te bouwen. Toen op die Octoberdag in 1914 stond ik op het achterdek van van de “Willem Ruis” en keek over de Maas. Het was laat in de middag en het strijklicht verlichtte de koepel van de Holland Amerikalijn in gouden schittering. Op kade stond het zwart van de zwaaiende mensen. Het schip maakte zich los van de kade en voer majestueus de Maas af. De Zeereis verliep stormachtig en duurde 12 lange dagen. De ochtend van de 13e dag kwam New York in zicht.

Op Ellis Island kwamen we binnen voor immigratie en bagagecontrole, maar daar waar nu de kantoorkolossen verrijzen, daar aan de overkant op de tip van Manhattan. Daar waar de Hollanders voor een paar stuivers de grond hadden gekocht en Nieuw Nederland gesticht, daar lag het beloofde land.

Ik heb enkele jaren in New York gewoond. Tenslotte ben ik teruggekeerd. Teruggekeerd naar Europa. Teruggekeerd naar Amsterdam. Toen we het Centraal Station binnenreden heb ik het raam geopend en in de wind geschreeuwd.

(Er volgt een videofragment met het gebouw van de Holland-Amerikalijn. De plaats, waar ik toen ben vertrokken).

scène 4.

1931 DE AFSLUITDIJK.

(Precies in het midden, waar wind, zee en dijk te samen komen plaatsen wij de Nederlandse ziel en vereeuwigen die middels een fotoreportage).

scène 5

WITTE VLEK

Over de jaren 40 is niets te melden.

Een grijze vlek in mijn bewustzijn.

Er schijnt wel het een en ander te zijn voorgevallen maar het is of het zo vaak vertelt is dat het me tegen staat. Het monopoliseert ons historisch bewustzijn Het benevelt ons bewustzijn. Wat ik te melden heb kan pas veel later begrepen worden.

Het is niet mijn verhaal.

Ik heb niets te melden.

AKTE 5

HET NIEUWE NEDERLAND (1953-1994)

scène 1

BIJBELLEZING ZONVLOEDTEKST 3

(De 17e eeuwse regent komt leest gezeten in een kerkstoel, vanachter een grote houten tafel de Bijbel, het fragment over de Zondvloed. Genesis 8:10-8:24)

scène 2

1953 WATERNOODSRAMP/
DETAWERKEN

(Er volgt een videofragment van de wederopbouw na de Waternoedsramp, die wordt overgenomen door een tekst van de regent. De regent haalt het boek de Ramp uit de vitrine. Hij in de grote zetel zitten voor de microfoon, en brengt de volgende tekst als een troonrede).

De ramp, die ons volk getroffen heeft, vervult ons met onuitsprekelijke deernis. Het is goed te zien, hoe allerwegen eendrachtig de handen ineen geslagen worden om verlichting te brengen in de ontstellende nood van zovele landgenoten.

(Voorwoord van H.M.de Koningin bij “De Ramp”)

scène 3

DELTAWERKEN/BASALTBLOK/
VIDEOFRAGMENT

De Kabinetsbeheerder toont een videofragment van de plaats bij Ouwerkerke, waar de dijk het eerste brak.

Hij toont een basaltblok uit de dijk bij

Serooiskerke, die in 1953 het wassende water niet kon stoppen. Hij vertelt het verhaal van de Waterloodramp.

scene 4

1968 ROTTERDAM / ALEXANDERPOLDER.

HET DIEPSTE PUNT VAN NEDERLAND

(Hier bevindt zich het diepste punt van Nederland en is de angst voor de Zondvloed het diepst verankert. Van daaruit ontwikkelen wij onze theorie over de betekenis van de polder en de dijk in de Hollandse ziel. We nemen een watermonster uit het water en fotos van de grijze gebouwen erom heen).

Waar ligt het laagste punt in Nederland?

We gaan op reis door de polder.

Hier ligt een aantal

(Hij toont een videofragment, waarop het laagste punt van Nederland zichtbaar wordt).

De spanning met het water en de dijk is hier het sterkst. Dit punt kent een optimaal Nederlandse energie van bedreiging. de Angst voor zondvloed is op dit punt het sterkst. We hebben uitgerekend waar het water zou komen en dat is hier.

“Een monster van dat oorspronkelijke water heb ik hier in een origineel Hollands potje opgesloten”.

(Projectie op vlak uit nieuwbouwwijk).

scene 5

1994 AMERSFOORT.

Het exacte middelpunt van Nederland is aangegeven door een steen. Wij verzamelen een reeks geografische cijfers.

Op zoek naar een ultieme spoor van de Nederlandse Ziel bezocht ik het exacte middelpunt van Nederland. Kijkt u mee met de volgende documentaire.

(Videofilm met commentaar van de regent).

scène 6

HET OVERLIJDENSREGISTER VAN NEDERLAND

De Akte van de Unie van Utrecht wordt theatraal bewerkt en gepresenteerd in samenhang met het overlijdensregister van de Nederlandse staat. Het publiek kan dit register tekenen.

scène 7

STATISTIEK

(De regent somt cijfers op uit de miljoenennota 1994 met op de achtergrond muziek uit Andriessens' Materie.

Het voorlezen voor de microfoon van statistische gegevens over de Nederlandse staat).

Bron: Statistische berichten

Nederland:

Inwoners:

Nationaal Inkomen:

Aantal echtscheidingen per 10.000:

scène 8

HULDE AAN HOLLAND

(De tekst wordt op snelheid “woedend” voorgedragen).

Holland,

De Nieuwe consensus.

Het passieloze bestaan

Elk meningsverschil wordt direct gepacificeerd in deze vette kleibodem

Elke vuist verdrinkt in een moerassige nuance Elke schreeuw bevriest in een

hulpverleningsrapport. Elke deviantie wordt psychiatrisch bespioneert alvorens te worden

gebombardeerd onder farmaceutica

Regent uit de Republiek der 7 Verenigde Provincieën (1579-1795)

HET HOLLANDSCH KABINET

De kritiek heeft in dit land zichzelf opgeheven. Comfortabel meeglijden op de modes van de tijd Een volk van meelopers en ongeïnteresseerden, gezien het slaapverwekkende gebeuren in Den Haag

scène 9

1994, HET EINDE VAN DE NEDERLANDSE VOLKSZIEL

Ik, De finale cartograaf van de Nederlandse Ziel De Testamentair Executeur van de BV Nederland

Het einde van het Koninkrijk nadert. Met het einde der tijden komt Europa als een zondvloed over ons heen.

De Ziel der natie lost op met de snelheid van een bruistablet, afgevoerd door het riool van de Geschiedenis
Afgevoerd in de Noordzee

Nederland als vazalstaat
In een herboren Europees rijk

De uitverkoop van de natie
We staan aan het begin van een wedergeboorte
Zonder ziel
Zonder grens
Rondwarend op een eindeloze zee van toekomstbeelden.

De Ziel lost op.
Nederland gaat in de uitverkoop.
Wij gaan rentenieren
als goden in Frankrijk.

EPILOOG

HET WILHELMUS

(De 17e eeuwse regent gaat in de kist liggen en zingt het Wilhelmus in 2 coupletten Oud-Nederlands).

KABINETSBEHEERDER

Wilhelmus van Nassouwe
Ben ick van duytschen bloet
Den Vaderlant ghetrouwe
Blijf ick tot inden doet:
een Prince van Orangien
Ben ick vrij onverveert,
Den Coninck van Hispaengien
Heb ick altijd gheeert

Mijn schild ende betrouwen
Sijt ghy, o Godt mijn Heer,
Op u soo wil ick bouwen
Verlaet my nemmermeer:
Dat ick doch vroom mach blijven
U dienaer taller stondt,
Die Tyranny verdrijven,
Die my mijn hert doorwondt.

(Stilte)

KABINETSBEHEERDER

Vader vergeef het hen zij weten niet wat zij doen!

(Hij sluit de kist, het licht dimt).

Het einde van de Nederlandse Volksziel

vrijdag 16 december 1994

De Courant
Nieuws van de Dag

KUNST

Conservator Gietelink op de bres voor Hollands' ziel

AMSTERDAM, vrijdag
Met de geur van anijsmelk en kanceelbeschuitjes in de neus schuifelt het publiek langs de bijzondere voorwerpen in het Hollandsch Kabinet. „Gelieve de stukken niet aan te raken”, maant de conservator die de schatten uit de expositie van de Nederlandse ziel bewaakt. Een ouderwetse wastobbe, een globe uit de Gouden Eeuw, een heuse Rembrandt, het staat er allemaal in dit vergeten instituut.

Acteur Ab Gietelink is voor zijn nieuwste voorstelling 'Het Hollandsch Kabinet' in de huid gekropen van de ruim vier eeuwen oude Homo Neerlandicus. Een man die wat betreft vaderlandsliefde zijn hart op meer dan de juiste plaats heeft. Op 23 januari 1575 begon hij met het verzamelen van belangrijke voorwerpen uit de Hollandse geschiedenis.

„Landgenoten, dit is een bijeenkomst met een nationalistische geur”, begint hij zijn verhaal. Vervolgens legt hij overtuigend uit dat ons kleine landje door een dronken God geschapen werd. „Met zijn vinger tekende hij Nederland in de klei. De mensen mochten de rommel die God achterliet opruimen. De dijken werden verzwaard, de meren drooggepompt en de stoepen geboend.”

Volkslied

Met zevenmijlslaarzen en met een licht absurde kijk op de gebeurtenissen wandelt Ab Gietelink door onze vaderlandse geschiedenis. Het bijbelse zondvloedverhaal hanteert hij daarbij als rode draad. Met een brok in zijn

keel zingt hij het Wilhelmus en met gepaste trots vertelt hij over zijn unieke portretgalerie. Alle grote helden van Jan Pietersz. Coen, Jan van Riebeeck tot Johan van Oldenbarnevelt zijn daarin vanzelfsprekend vertegenwoordigd.

De conservator heeft veel gebeurtenissen van zeer nabij meegemaakt. Zo was hij getuige van het moment dat koning Willem I voet aan wal zette bij Scheveningen in 1813. Samen met zijn klasgenootjes, mocht hij in 1898 ons aller moeder, koningin Wilhelmina met gezang welkom heten bij haar kroning.

Gietelink is zeer overtuigend als patriot. Zijn krachtige stem is soms zo meeslepend, dat je apetrots zit te glunderen wanneer het rood-wit-blauw gehesen wordt.

Af en toe zet Gietelink zijn hulde aan Nederland wel erg dik aan. Dan klaagt hij dat de belangstelling voor zijn levenswerk tanende is; dat de algehele interesse voor de Nederlandse cultuur afneemt omdat Europa als een zondvloed over ons heen komt. Hij roept ons op 'een vuist te maken die nu eens niet in de zom-

Gestoken in zeventiende eeuws regentenkostuum speelt Ab Gietelink met veel overgave een Homo Neerlandicus.

pige klei van ons kikkerland verdrinkt, maar die aanzet tot behoudt van het culturele erfgoed van dit land waar elke passie onschadelijk wordt gemaakt.'

Uit de mond van zo'n zeventiende eeuwer, gestoken in

keurig sober zwart-wit regentenkostuum, klinkt het harts tochtelijk en nog zo ongevaarlijk. Je zou bijna een paardelftsblauwe klompen kopen

Tot en met vrijdag 23 december in het Amphitheater. Paola van de Velde

PERSREACTIES

Gietelink laat leeuw harder brullen dan Nederlands elftal

Theatervoorstelling: 'Het Hollands Kabinet' door Ab Gietelink. Tekst, vorm en spel: Ab Gietelink. Spelregie: Don Duyns. Gezien: 20/9 Schouwburg ARNHEM. Nog te zien: 12/10 (compilatie) Halte 4 NIJMEGEN.

Sinds Frits Bolkestein de politiek domineert kan het weer. Lucht geven aan nationalistische gevoelens. Zo vurig echter als theatermaker Ab Gietelink in zijn monoloog 'Het Hollands Kabinet' de vaderlandsliefde propageert, kom je niet snel meer tegen.

Gietelink wil de leeuw laten brullen op de meest chauvinistische manier. Zijn toneelpersonage, de meer dan vier eeuwen oude 'Homo Neerlandicus', heeft dan ook heel wat te verliezen. Al zijn hele lange leven cultiveert hij de 'Nederlandse Ziel', zorgvuldig samengesteld uit heldendaden en historische gebeurtenissen. „Maar”, zegt hij met omfloerste stem, „de belangstelling voor de echte patriotische inborst is tanende.” Het Eurodenken overspoelt de Lage Landen, zoals in 1953 het zoute water de dijken deed bre-

ken en zoals eeuwen geleden de zondvloed hele volkeren wegvaagde.

Gietelink maakt graag politiek getint theater waarin hij flink tegen de haren instrijkt. Niet door te kiezen voor een protestvorm, maar door zijn argumenten te documenteren met feiten en tentoongestelde antiquiteiten. In eerdere kabinetsvoorstellingen leek hij Saddam Hussein te verdedigen in de Golfoorlog of betrok hij het publiek in een eervolle uitvaart voor Lenin. Dit keer strooit hij klassiek Nederland uit over het podium in de vorm van historische attributen. Het publiek mag als opening even snuffelen aan de houten globe van cartograaf Blaeu, het Scheveningse zand waarop koning Willem I in 1813 zijn voet aan wal zette of het geborduurde wapen van Nederland. De overheersend houtbruine uitstalling ademt de sfeer uit van de Gouden Eeuw en de Homo Neerlandicus voelt zich er, gekleed in een 17de eeuws regentenkostuum, thuis als een

vis in Hollands zeewater.

Gietelinks kabinetsvoorstellingen kennen geen dramatische spanningsboog maar een historische. Toch heeft regisseur Don Duyns de theatraliteit aangezet door Gietelinkschoongewassen te laten starten in een oude washtubbe en te laten eindigen in een statige doodkist. Daartussen zit een knap verhaal vol stekelige verwijzingen naar typisch Nederlandse eigenschappen. Onze spaarzin (210 miljard in 1993!) en verzekeringsmanie, de strijd tegen het water en onze eeuwige neiging tot zelfcensuur. Gietelinks acteerprestatie is niet overdonderend maar de eigenwijze en uitzonderlijke manier van docerend en provocerend vertellen maakt veel goed. Laat het Nederlands toneel trots zijn op zo'n gedreven eenling die de keerzijdes van de geschiedschrijving aan de kaak stelt. En wie deze dagen de troonrede en algemene beschouwingen volgt, voelt dat die Europese zondvloed niet zo heel ver van ons bed is.

ANNETTE EMBRECHTS

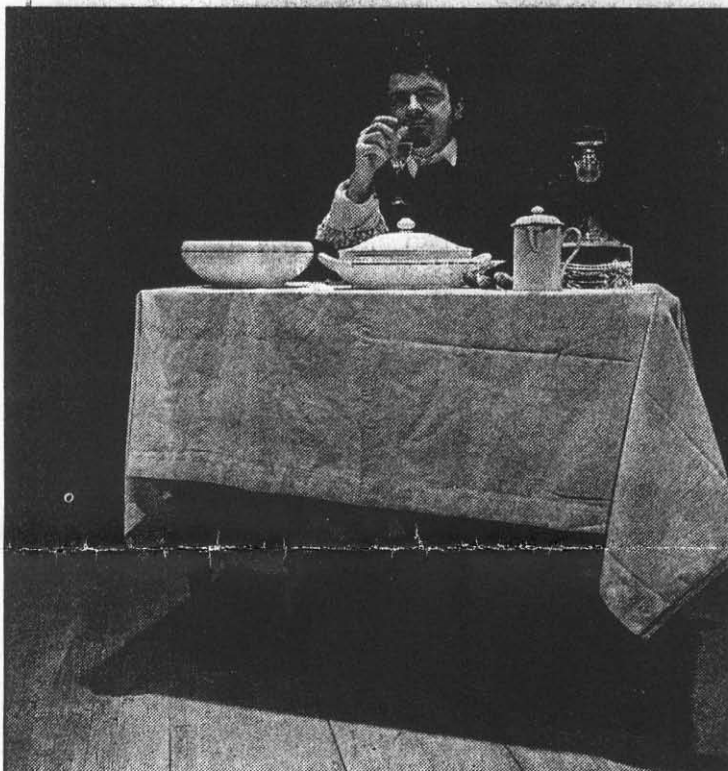
donderdag 21 september 1995 Gelders Dagblad /
Amhense Courant

Ab Gietelink fantaseert over Hollands verleden

DEN HAAG – Ab Gietelink brengt de vaderlandse geschiedenis tot leven in 'Het Hollandsch kabinet' waarmee hij woensdag 4 en donderdag 5 oktober om 20.30

uur in Literair Theater Branoul, Maliestraat 12, is te zien.

• Een conservator vertelt vol trots over hoogtepunten uit de vaderlandse geschiedenis.

(foto: Hans Boerrigter)

UITPAS AANBIEDING

Expositie van de ziel van Nederland

In 'Het Hollandsch Kabinet' gunt theatermaker Ab Gietelink ons een absurde kijk op gebeurtenissen uit onze vaderlandse geschiedenis. Met gepaste trots vertelt hij over zijn unieke portretgalerij, waarin alle grote helden van Jan Pieterszoon Coen en Jan van Riebeeck tot Johan van Oldenbarnevelt aanwezig zijn. Zo zijn we getuige van het moment dat koning Willem I voet aan wal zet bij Scheveningen en mag hij samen met zijn klasgenootjes in 1898 koningin Wilhelmina met gezang welkom heten bij haar kroning. Een 'scheepreis' door de Nederlandse geschiedenis die door Ab Gietelink van kritisch commentaar wordt voorzien.

Literair Theater Branoul, wo 4, do 5 oktober
reserveren: 3657285 dl t/m za 12-16 uur
Normale prijs f22,50

Uitpostprijs f17,50

De bezoekers van 'Het Hollandsch kabinet' kunnen bij binnenkomst op de speelvloer het 'decor' nader komen bekijken. Dat bestaat uit een verzameling voorwerpen die uitgesteld staan alsof het een tentoonstelling betreft. 'Expositie van de Ziel van Nederland' is dan ook de ondertitel van de voorstelling.

Acteur Ab Gietelink is in de huid gekropen van een ruim vier eeuwen oude vaderlandslievende conservator, die op 23 januari 1575 begon met het verzamelen van belangrijke voorwerpen uit de Hollandse geschiedenis. Het verhaal dat hij vertelt heeft de vorm van een educatieve rondleiding langs deze 'sporen van een Hollands verleden'. Hij gaat stuk voor stuk de voorwerpen af, waarbij hij nauwkeurig de chronologische volgorde aanhoudt.

Zijn quasi objectieve voorstelling van feiten dient bij uitstek voor het manipuleren van de toehoorders en daar is Gietelink zich erg goed van bewust. Zijn theater is een mengeling van kennis en fantasie, van wetenschap en volksvermaak, van theorie en bluf.

De conservator heeft veel gebeurtenissen van zeer nabij meegemaakt. Zo was hij getuige toen Willem I in 1813 voet aan wal zette bij Scheveningen. Samen met zijn klasgenootjes mocht hij in 1898 koningin Wilhelmina met gezang welkom heten bij haar kroning. Gietelink gaat met zevenmijs laarzen door de vaderlandse geschiedenis in deze educatieve vertelvoorstelling. Entree is f 22,50.

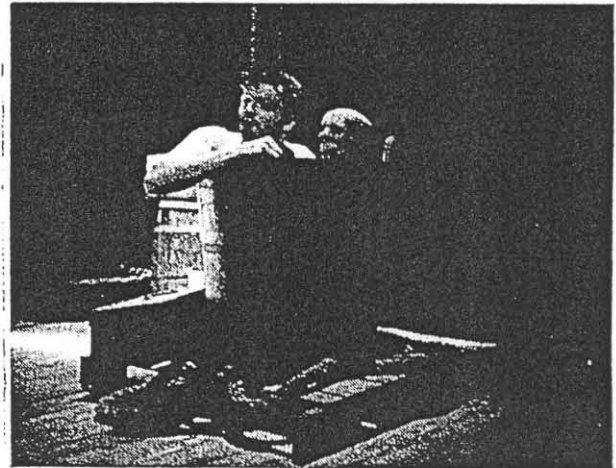
Lezers van deze krant krijgen na inlevering van de bon op deze pagina aan de kassa van Literair Theater Branoul vijf gulden korting. De bon geldt voor maximaal 2 personen.

Tussen water en zand

De bezoekers van *Het Hollandsch Kabinet*, de nieuwe theatervoorstelling van Ab Gietelink, kunnen bij binnenkomst op de speelvloer het 'decor' nader komen bekijken. Dat bestaat uit een verzameling voorwerpen die uitgestald staan alsof het om een tentoonstelling gaat. 'Expositie van de Ziel van Nederland', is de ondertitel van de voorstelling. Gietelink presenteert zichzelf als de conservator van deze verzameling. 'Alle uitgestalde voorwerpen zijn bezield door de machtige adem van de Here Gods', zegt hij. Maar degene die de dingen tot leven brengt, is de Heer Gietelink zelf.

Het verhaal dat hij vertelt, heeft de vorm van een educatieve rondleiding langs deze 'sporen van een Hollands verleden'. Stuk voor stuk gaat hij de voorwerpen af, waarbij hij netjes een chronologische volgorde aanhoudt. Z'n quasi-objectieve voorstelling van feiten dient hij uitstekend voor het manipuleren van de toehoorders. En daar is Gietelink zich erg goed van bewust. Zijn theater is een mengeling van kennis en fantasie, van wetenschap en volksvermaak, van theorie en bluf. Het ene moment getuigt

Ab Gietelink in 'Het Hollandsch Kabinet'

HANS BOERWICHTER

zijn verhaal van een gedegen onderzoek, het volgende moment komt hij met eigengemaakt bewijsmateriaal op de proppen, dat hij dan zogenaamd via zijn connecties bij het een of andere museum heeft verkregen. In zijn *Hollandsch Kabinet* toont hij bijvoorbeeld een flesje met daarin het Scheveningse zand waarop Koning Willem I in 1813 zijn eerste stap aan land zette. Onderzoek heeft aangetoond dat dit het juiste zand is, beweerde hij. Dat is op het eerste gezicht onzin, maar als je er over nadenkt, zou het eigenlijk best kunnen. Dat zand dat ligt daar immers al eeuwenlang...

Later toont Gietelink ook water dat hij zou hebben gehaald bij het laagste punt van Nederland. Zand en water. Tot deze twee elementen gaat hij terug bij zijn biografie van de Nederlandse ziel. In de modder die zand met water oplevert, laat hij God de omtrek van Nederland tekenen. In dat begin ligt volgens Gietelink de essentie van de Nederlandse volksaard besloten, in die 'ultieme twijfel tussen land en water'. Centraal in zijn visie op de Nederlanders staat een diepgewortelde angst, die rechtstreeks samenhangt met de altijd aanwezige angst voor overstroming van het land. Hij vergelijkt het opwerpen van dijken met de vele instituties waarmee in ons land de chaos van het leven wordt bedwongen. Nederland heeft de hoogste verzekeringsgraad ter wereld, schrijft Gietelink in zijn bundel essays *De angst voor de zondvloed*. En dat is geen toeval, want de zeventiende-eeuwse Nederlander komt ook 'de twijfelachtige eer' toe het verzekeringswezen te hebben uitgevonden. Angst blijkt ook de drijfveer achter de woorden van Gietelinks conservator. Hij waarschuwt voor de Europese eenwording die hij als een moderne zondvloed beschouwt.

Het venijn van de voorstelling zit 'm in het onbeschaamde patriotisme waarmee deze man de Nederlandse volksaard wil bewaren. In het neerzetten van dit personage schiet het spel van Ab Gietelink zo nu en dan tekort. Acteren is niet zijn sterkste kant; vertellen en voordragen wel. De voorstelling heeft (mede dank zij spelregisseur Don Duyns) veel meer vorm dan Gietelinks vorige productie *Babylon, Saddam en ik*. Daarmee is de chaos die ook bij Ab Gietelink zelf altijd op de loer ligt, stevig ingedamd. Het nadeel daarvan is dat je Gietelink soms stijfjes de afspraken na ziet komen.

Maar als hij zich binnen die afspraken laat gaan in wat hij te vertellen heeft, krijgen zijn woorden vleugels. Erg mooi reciteert hij de bijbel, en liefdevol declameert hij oud-Nederlandse gedichten. Wat de taal betreft, overtuigt Gietelink in ieder geval bij zijn dubbelzinnige pleidooi voor het behoud van het Nederlands erfgoed. En als je professor in de taalkunde C. de Bot mag geloven, die bij zijn promotie afgelopen week voorspelde dat het Nederlands als gevolg van de Europese eenwording de status krijgt van een dialect, is dat pleidooi hoogst actueel.

MARIJN VAN DER JAG

Te zien: tot en met 23 december (behalve zondag en maandag) in het Amphitheater, Amsterdam (020-6168942) en van 18 tot en met 21 januari in de Utrechtse School (030-3153555).

